

УДК 373.5.016:62

Наталія Вересоцька,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії і методики
технологічної освіти та комп'ютерної графіки
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
(м. Переяслав-Хмельницький)

Діана Рошко,
магістрантка спеціальності «Технологічна освіта»
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
(м. Переяслав-Хмельницький)

МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті, проаналізовано вплив мотивації та стимулювання на ефективність навчання. З'ясовано, що для створення навчально-трудової діяльності учнів використовується система позитивних мотивів і стимулів.

Ключові слова: учні, мотив, стимул, інтерес, мотивація, стимулювання.

In the article, the influence of motivation and stimulation on the effectiveness of training is analyzed. It was found out that a system of positive motives and incentives is used to create the students' work and work activities.

Keywords: pupils, motive, stimulus, interest, motivation, stimulation.

Сучасна система освіти має зміни. Саме вони, дають можливість застосовувати нові прийоми, методи та принципи на уроках трудового навчання у загальноосвітніх школах. Трудове навчання відіграє важливу роль у розвитку здібностей і обдарувань учнів, формуванні наукового світогляду.

Предмет має на меті дати учням загальні відомості про основи виробництва, сучасну техніку, технології, процеси управління, основні групи професій та вимоги професії до людини; забезпечити підготовку учнів до свідомого самостійного і вільного вибору професії та трудової діяльності у різних сферах виробництва та домашньому господарюванні; сформувати навички розв'язання творчих практичних задач.

Для створення атмосфери навчально-трудової діяльності повинна бути використана система позитивних мотивів і стимулів. Проблема обґрунтування і застосування системи мотивів та стимулів, що сприяють більш повному розкриттю учнів ініціативи, творчості, зараз стоїть дуже гостро і на сьогодні є досить актуальною.

У навчанні виділяють певну сукупність мотивів та пропонують їх класифікації. За видами виділяють соціальні і пізнавальні мотиви, які у свою чергу поділяють на рівні [1].

Внутрішній потяг людини до діяльності, особисті причини, що спонукають людину до дій, вчинків, те, заради чого діяльність відбувається (якийсь привабливий для неї предмет) називають *мотивом*. Кожна діяльність обумовлює свої мотиви, які можуть називатись і класифікуватись по-різному.

Роль мотивів та стимулів у трудовій діяльності і навчанні значна, що будь-яка дія це лише реакція на зовнішній подразник, ситуацію – стимул, мотив і достатньо лише чітко встановити, яку реакцію викликає той чи інший стимул, щоб можна було ефективно управляти людиною, пред'являючи їй стимули у необхідній послідовності.

Але мотиви – це не єдині збуджуючі фактори діяльності. Крім мотивів нами керують також потреби, бажання, інтереси, цілі, наміри та інше. Сукупність внутрішніх факторів, що обумовлюють поведінку і діяльність людини і підтримують її на необхідному рівні, називається *мотивацією*. Під час мотивації важливо переконати учнів, для чого їм потрібно виконувати дану роботу, засвоювати відповідні знання, уміння.

Мотивація дає змогу скерувати мотиви і увагу та зусилля учнів у потрібному напрямку для досягнення запланованого навчального результату. З цією метою можуть бути використані методи, що викликають у дітей подив, здивування, збуджують інтерес до теми. Це може бути бесіда, розповідь, демонстрування наочності й нескладна інтерактивна технологія.

Сьогодні поширеною є думка про те, що для піднесення предмета й методики його викладання на належному науково-методичному рівні, треба повернутися до методів стимулювання і мотивації навчально-трудої діяльності на уроках трудового навчання.

Як відомо, готовність до навчально-трудої діяльності складається з трьох основних компонентів: мотиваційного, змістового та емоційного.

Таким чином, запорукою успішної трудової діяльності є з'ясування вчителями дійсних мотивів навчання учнів і спираючись на ці мотиви, врахування і підсилення наявної мотивації [3].

Стимул – рушійна сила людини до діяльності. Отже, на відміну від мотиву, який означає внутрішній потяг людини до діяльності, стимул є зовнішнім спонуканням активності. Дія стимулу спрямована на актуалізацію наявних мотивів і переключення їх до забезпечення потрібної діяльності.

Стимули також можна класифікувати. Часто їх розрізняють за спрямованістю дії на такі види: позитивні та негативні підкріплення.

В основі успішної трудової діяльності і навчання закладений мотив та мотивація.

Інтерес – це спрямованість суб'єкта на значимі для нього об'єкти, зв'язані із задоволенням його потреб.

Інтереси приводяться в дію *мотиваційним механізмом*, що є сукупністю зовнішніх та внутрішніх факторів, тобто стимулів, які спрямовують людину на здійснення певної трудової діяльності (стимулюють працю) з метою задоволення власних потреб. *Стимулювання праці*, спонукання до праці через заохочення, винагороди за трудові зусилля. Це форма опосередкованого впливу на поведінку людей на відміну від наказів, розпоряджень, завдань, норм, які є

елементами примусового управління працею. Стимули – це зовнішні чинники, збуджувальні причини поведінки.

Проведення занять з трудового навчання за допомогою методів стимулювання та мотивацій навчально-трудової діяльності дає змогу стверджувати, що в учнів формуються заохочення, у них концентрується увага, вони менше відволікаються, що поліпшує дисципліну на уроці, сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Отже, усі навчальні програми з трудового навчання забезпечують послідовне формування в учнів уявлень про зміст та етапи цілісного процесу трудової діяльності.

Уроки трудового навчання охоплюють широке коло питань з виробничої техніки та технології. На відміну від інших навчальних дисциплін такі уроки дають можливість учням пробувати свої сили, розвивати нахили, здібності та інтереси.

При виборі методів стимулювання і мотивації особливу увагу доцільно звертати на застосування засобів, що активізують самого учня, його логічне, технічне та конструкторське мислення (ділові, рольові ігри, аналіз конкретних виробничих ситуацій, проблемний виклад матеріалу). При цьому особливу увагу слід звертати на розвиток самостійних творчих здібностей учнів, бо через творчість найбільш повно виявляються професійні інтереси та нахили [2].

Учитель трудового навчання під час проведення уроків з предмета має включати в плани уроків розв'язування з учнями творчих задач з елементами конструювання; технічні завдання, як засіб формування в учнів навичок просторового і технічного стилю мислення; читання креслень деталей, як засіб розвитку конструкторського мислення; творчі практичні роботи тощо.

Для стимулювання і мотивації навчання на уроках трудового навчання створюються умови для залучення учнів до систематичної продуктивної праці з елементами творчості, формується в учнів розуміння важливості самооцінки своїх власних можливостей, залучення учнів до конструкторсько-технічної та дослідницької діяльності на базі продуктивної праці, формування в учнів здатності реально оцінювати свої можливості для вибору потужних практичних завдань, залучення учнів до раціоналізаторства, винахідництва на базі змісту трудової підготовки, формування в учнів здатності засвоювати свої потенційні творчі можливості в різних видах діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001 – 576 с.
2. Методичні рекомендації до вивчення трудового навчання у 5 класі 12-річної школи // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №2. – С. 8-16.
3. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – С. 206.